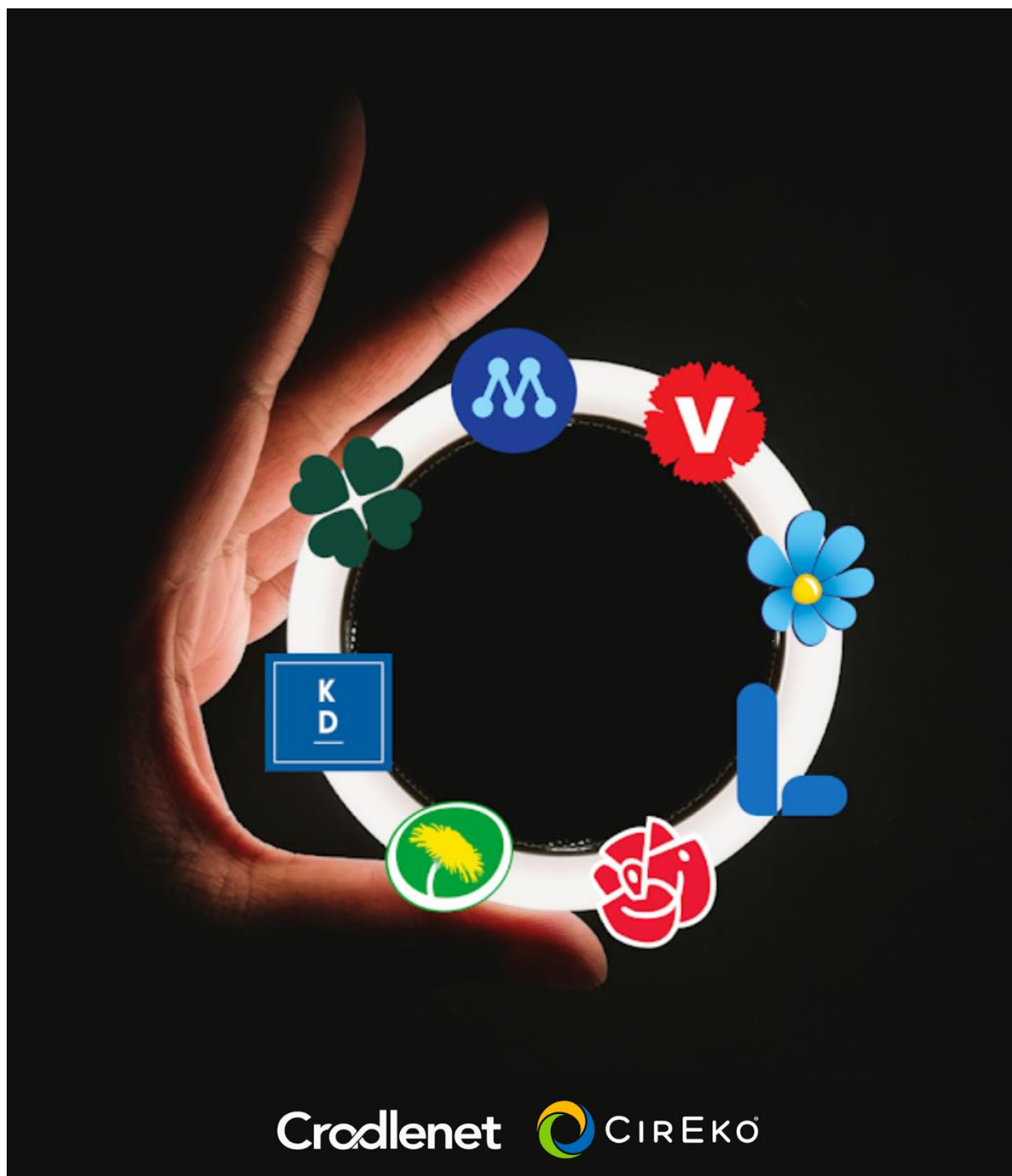

RIKSDAGSPARTIERNAS CIRKULÄRA AMBITIONER

Sammanställning enkätsvar
november 2021

1. Beskriv ert partis cirkulära vision	
V	I en cirkulär ekonomi är livslängden på material och produkter längre och uttagandet av råvaror mindre. För detta krävs en hållbar produktion och konsumtion och avfallshantering som minskar mängden avfall genom att återanvända, reparera, återvinna, hyra, dela samt förlänga livslängd på produkter.
C	Ett samhälle innanför de planetära gränserna vad gäller produktion och konsumtion. Där allt som förr betraktades som avfall ses som en tillgång. Där värdebevarandet för material har ökat kraftigt. Där kvaliteten i en råvara alltid kommer före dess ursprung. Där innovation driver utvecklingen framåt.
KD	Vi vill lämna över en värld utan avfall till nästa generation.
M	Att skapa förutsättningar för ett resurseffektivt samhälle ligger högt på agendan för Moderaterna. Vi menar att det finns många fördelar ur både ett miljömässigt och ekonomiskt perspektiv med att återvinna mer och fler material samt att optimera användningen av de resurser som finns
L	Effektiv resursanvändning är viktigt i en värld där många människor ska leva goda liv inom planetens gränser. Produkterna måste hålla längre, gå att laga och återvinna. Det slutliga avfallet måste minimeras och energiåtervinnas. Delningsekonomin behöver utvecklas för att öka produkters användning.
S	Sverige ska kunna bli världens första fossilfria välfärdsland och kunna nå målen om ett nettoutsläpp år 2045. Nyckeln till en väl fungerande cirkulär ekonomi är både innovation och framgångsrika cirkulära affärsmodeller inom svenska företag och samverkan med andra aktörer i samhället.
MP	Vi vill se ett politiskt system där naturen sätter gränser för ekonomin. Utvinning av naturresurser och utsläpp av växthusgaser måste minska genom ökad cirkularitet och minskad konsumtion av miljöskadliga produkter och tjänster. Cirkulär ekonomi minskar belastningen på planeten och skapar nya jobb.

Utvärdering:

0 p: Ej svarat / inga förslag

0,5: Beskrivet men ej ur ett helhetsperspektiv

1 p: Beskrivet ur ett helhetsperspektiv

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
1. Beskriv ert partis cirkulära vision	0.75	1	0.75	0.75	0.75	0.75	0.75	-

Vi har baserat poängen på om man har utfört uppgiften och svarat på frågan, men också på hur väl man förstår vad cirkulär ekonomi är.

2. När vill ni ha cirkulär ekonomi på plats? (Nationellt mål)		Kommentarer
V	Vi har inte bestämt något mål för när cirkulär ekonomi ska vara infört men vi vill ha klimatmål om nollutsläpp till 2035.	
C	2040	Samma som året C vill att Sverige ska nå klimatneutralitet givet hur nära kopplingen är mellan CE och fossilfrihet. Krävs tydliga etappmål som är rättsligt bindande och att cirkularitet genomsyrar all annan lagstiftning. Gärna en expertmyndighet för CE vars funktion är lik klimatpolitiska rådet.
KD	2040	EU har satt målsättningen 2050, men det är för hela Europa, där vi i många länder fortfarande har omfattande deponi. Med tanke på Sveriges försprång finns det anledning att sikta högre för Sverige.
M	2030	2030 i fas med EU:s strategiarbete
L	Vi vill se regelverk på EU nivå	Cirkulär ekonomi finns redan för många produkter och måste utvecklas för varje ny produkt. Regelverket bör sättas på EU nivå för att få genomslag, även globalt, och vara konkurrensneutralt. Mot den bakgrunden är det svårt att sätta målår. Punkt 3. Viktat 7, klimatrelaterad cirkulär ekonomi 10.
S	Omställningen till en cirkulär ekonomi är ett verktyg för att nå de nationella och internationella miljö och klimatmålen. Sverige bli ett föregångsland i den gröna omställningen. Vårt mål är en cirkulär ekonomi men vi har inget särskilt mål för när den cirkulära ekonomin ska vara på plats.	Omställningen till en cirkulär ekonomi är ett verktyg för att nå de nationella och internationella miljö och klimatmålen. Sverige bli ett föregångsland i den gröna omställningen. Vårt mål är en cirkulär ekonomi men vi har inget särskilt mål för när den cirkulära ekonomin ska vara på plats.
MP	2030	

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
2. När vill ni ha cirkulär ekonomi på plats? (Nationellt mål)	0	1	1	1	0	0	1	-

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan, men också på om man har satt ett mål eller ej, vi har inte gett ett högre poäng om de svarar 2030 jämfört med 2040 för det är svårt att vetenskapligt ange vilket svar som är rätt eller fel. Är det inte något mål angivet har vi gett noll poäng.

3. Hur prioriterat är cirkulär ekonomi för ert parti? (1 är minst viktigt - 10 är mycket viktigt)	
V	9
C	10
KD	8
M	10
L	7
S	10
MP	10

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
3. Hur prioriterat är cirkulär ekonomi för ert parti? (1 är minst viktigt - 10 är mycket viktigt)	1	1	1	1	0.5	1	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan, men också på hur partiet anser att cirkulär ekonomi är viktigt eller ej och i vilken grad. Om cirkulär ekonomi inte är mer prioriterat än en 7 på skalan får man 0,5 poäng. Är prioriteringen 8-10 på skalan så har partiet fått 1 poäng.

4. Vilka är de viktigaste cirkulära förslagen som ert parti har tagit fram? (beskriv och länka till förslagen)	
V	Vi har lagt förslag om ökat producentansvar för att varor i ökad utsträckning ska kunna återvinnas och återanvändas samt att krav bör införas på ökad livslängd på elektronikprodukter. För att stärka förutsättningarna för fastighetsnära insamling vill vi att kommunerna ska få ansvar för insamling av tidningar och förpackningar, men att producenterna ska stå för kostnaden. Fler produkter ska kunna pantas och vi vill ha mål för att minska de konsumtionsbaserade utsläppen. Se våra förslag om cirkulär ekonomi i vår riksdagsmotion Klimatkrisen: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/klimatkrisen_H9023277
C	Kvotplikter på återvunnen råvara i syfte att skapa en större efterfrågan och marknad på cirkulerade material, cirkulära krav i offentlig upphandling, nationella end-of-waste kriterier, se över kommunala avfallsmonopolet, utreda alternativ till avfallshierarkin, CE-anpassa miljöbalken, dedikerad expertmyndighet för CE, utöka industriklivet till avancerad återvinningsteknik, återvinning av kritiska material, utökad återvinning av bla fosfor och kväve i reningsverken, stärka konsumenträtten och rätten till reparation, driva EU att underlätta handel med återvinningsbart material, EU-gemensamma standarder för återvinning, stärkta producentansvar för textilier och småelektronik. Se: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/cirkular-ekonomi-och-kemikalier_H9023665 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/cirkular-va-och-vatten-H9023681 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/utgiftsomrade-20-allman-miljo--och-naturvard_H9024124
KD	Om vi går riktigt lång tillbaka landar vi i en av de milstolpar som haft stor betydelse för cirkularitet, Förordningen (1994:1235) om producentansvar för förpackningar. Vi hade inte miljöministerposten i den regeringen men det var en viktig princip partiet drev - principen om att förorenaren ska betala. Från sist vi var i regeringsställning föreslog vi att i samband med kremering ta till vara på de metaller som finns i våra kroppar. 20 ton per år. Stefan Attefall gav direktiv för utredningen (2013:82) som sen blev till proposition 2016. Nu är det angeläget att bli av med elektronikskatten med dess snårighet och destruktiva bieffekter för branschen. Med indexeringen av elektronikskatten visar regeringen viljan att fiskalt mjölka denna skatt till max. Vi förmådde inte mer än ta bort indexeringen i vårt budgetalternativ detta år, men vår inriktning är att

	1. få en presumtion för återvinning 2. Eliminera den 10 procent av elektronikskatten som är fiskal 3. Avskaffa hela skatten.
M	• Reglerna för återbruk av icke förorenat bergmaterial ska förenklas och tydliggöras • Så kallade end of waste-kriterier ska utarbetas för fler produkter både inom EU och nationellt • Naturvårdsverket ska ges i uppdrag att ta fram en ny, tydligare vägledning om när avfall upphör av vara avfall • Naturvårdsverket ska ges ett nytt uppdrag för att snabbt kunna avgöra avfallets status samt vid behov utarbeta end of waste-kriterier • En översyn av datummärkningen av livsmedel i syfte att minska matsvinnet bör göras • Kraven på reningsverken ska förändras i syfte att möjliggöra ökad återföring av näringsämnen i avloppsslam till kretsloppet • Inför ett långsiktigt nationellt mål för fosfor- och kväveåterföring
L	• Produkter ska tillverkas för att kunna repareras och återvinnas. • Konsumenter ska i köpögonblicket ha tillgång till information om produkters förväntade livslängd, hur länge eventuell mjukvara garanteras underhållas samt hur produkten ska repareras och återvinnas. • Garantitider ska i normalfallet vara två år. • Uttag av jungfruligt material ska minska genom hållbar konsumtion och smarta affärsmodeller. • Produktionen av biogas ska ökas kraftigt, i första hand i syfte att minska utsläppen av metan och lustgas. • Skadliga ämnen ska återvinnas alternativt förstöras, kretsloppen för dem måste slutas. • Återvinningsgraden av sällsynta jordartsmetaller ska vara mycket hög. • Utfasning av fossil råvara för plastproduktion. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/vagen-till-en-cirkular-ekonomi_H8023238 https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/liberal-klimatpolitik---omstallning-i-en-vaxande_H9024199
S	Industriklivet lanserades 2018 och ger stöd till att utveckla lösningar som minskar utsläppen inom industrin. Industrin står idag för en dryg tredjedel av utsläppen i Sverige, att minska dessa utsläpp är avgörande för att nå klimatmålen. Skogen har en viktig roll att spela - inte bara genom att fungera som en kolsänka för att minska koldioxidutsläppen men också genom framställningen av förnybara biobränsle och träprodukter. Därför har vi varit med tagit fram det första nationella skogsprogrammet i Sverige och initierat ett samverkansprogram för innovationer i bioekonomin. Vi har även föreslagit ett pant-system för mobil och småelektronik för att öka återanvändning av värdefulla och ändliga mineraler och metaller, såsom kobolt, silver och guld och att komma till rätta med att de ämnen som används i tillverkningen tas fram på ett oetiskt sätt.
MP	- Etablera en grön investeringsbank för klimatvänliga resurseffektiva investeringar med goda lånevillkor. - Satsa på forskning och ta fram färdplaner för omställning till en cirkulär ekonomi över hela landet, som gynnar näringsverksamhet och arbetstillfällen. - Öka kraven på att förebygga avfall och att återanvända. Öka tillsynen inom avfallsområdet, ta fram nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall och lagstifta om skyldighet för företag att förebygga avfall. - Koppla reklamationsrätten till angiven förväntad livslängd på produkten och gör det lättare för konsumenten att ställa krav när produkter går sönder för tidigt. - Förläng den omvända bevisbördan från ett halvår till två år, så att bevisbördan ligger på företaget och inte på konsumenten. - Anta ett mål om att offentlig sektor ska gå före i omställningen och nå nära nollutsläpp till 2030. - Lagen om offentlig upphandling ska uppdateras så att låg klimatpåverkan och resursanvändning blir en styrande faktor.

Utvärdering:

0 p: Ej svarat / inga förslag

0,5: Ej så utvecklade/svaga förslag

1 p: Genomarbetade starka förslag

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
4. Vilka är de viktigaste cirkulära förslagen som ert parti har tagit fram? (beskriv och länka till förslagen)	1	1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan samt länkat till sina förslag, men även för konkreta förslag.

5. Vilka styrmedel tycker ert parti är viktigast? (Korta svar)	
V	• Högre krav på producenterna så att producenterna tillverkar produkter som är designade för återanvändning och återvinning. • Inför styrmedel som gör det lönsamt att använda återvunna råvaror. • Hela Sverige måste omfattas av krav på fastighetsnära insamling och det bör sättas tydliga krav på producenterna att förebygga uppkomsten av förpackningsmaterial och returpapper. • Regeringen bör riva upp beslutet om att ta bort producentansvaret för returpapper • Regeringen bör återkomma med förslag på reglerande krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändning • Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som förbjuder handeln att slänga nya varor • Inför konsumtionsbaserat klimatmål.
C	1. Först en grundlig översyn av tillämplig lagstiftning, i synnerhet miljöbalken. Likt klimaträttsutredningen (SOU 2021: 21) vill vi se att miljöbalken reformeras för att lämna linjära principer bakom oss. T.ex. avfallshierarkin som vi anser behöver utredas i grunden och gärna ersättas med en resurshierarki som utgår ifrån att nyttja en resurs på bästa möjliga sätt och få den att leva så länge som möjligt i kretsloppet. 2. Kvotplikter på återvunnet material för att skapa en efterfrågan på cirkulerade material. 3. Gröna skatteväxling med regelbunden utvärdering för att se till att de har en miljöstyrande effekt och inte blir rent fiskala och att sänkningar tar sikte på att stärka innovation och forskning kring cirkulär teknik. 4. Utbyggda och utvecklade producentansvarssystem för fler materialströmmar, i första hand textil och småelektronik. 5. Statliga finansiella satsningar på infrastruktur i industriell skala för att öka takten i materialåtervinning.
KD	Att förorenaren betalar. Utsläppshandelssystem. Certifikatsystem.
M	Vi prioriterar faktisk effekt före symbolpolitik. De styrmedel som införts anser vi måste ses över så att vi vet att de når sitt syfte. Vi ser det sammanhållna producentansvaret som viktigt, vilket på sikt bör omfatta fler områden. Vi tycker också att det bör analyseras om det är optimalt att producentansvaret tillämpas strikt på produkt, men inte på material. Vi menar vidare att det är viktigt att se över effekten av de idag dubbla styrmedel som finns, såsom då producentansvar och skatt belastar samma produkter.
L	Förorenaren betalar. Det ska komma en kostnad med att göra det som är skadligt.
S	Många företag, organisationer och aktörer har redan börjat ställa om och utveckla cirkulära flöden och affärsmodeller. För att snabba på denna utveckling så anser vi att offentlig upphandling och utformning av skattesystemet är två effektiva styrmedel som särskilt viktiga att implementera för att snabba på Sveriges övergång till en cirkulär ekonomi. Även vissa satsningar för att ställa om vår bas- och verkstadsindustri behövs för att ställa om i en hållbar och cirkulär riktning. Vi socialdemokrater anser att industrin har en viktig roll att spela inte bara genom att minska sina egna utsläpp utan också genom att till exempel framställa förnybara cirkulära produkter som kan ersätta fossila och därigenom bidra till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Genom att utveckla klimatsmart teknik som kan bidra till mer cirkulära och fossilfria lösningar skapas konkurrensfördelar, sysselsättning och exportmöjligheter.
MP	Det behövs styrmedelspaket, en mix mellan regleringar, ekonomiska stimulanser och även en fungerande infrastruktur. För att ge ett exempel är det viktigt att främja reparationer och återanvändning före slit-och-släng. För att nå dit behövs krav på företag, bidrag och lån där staten delar risken med företag som går före, och att reparationstjänsterna är tillgängliga för användarna såväl digitalt som fysiskt.

Utvärdering:

0 p: Inga förslag

0,5: Ej så utvecklat/svagt förslag

1 p: Genomarbetade starka förslag

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
5. Vilka styrmedel tycker ert parti är viktigast? (Korta svar)	1	1	0	0.5	0	0.25	0.25	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan, men också på om man har angett konkreta styrmedelsförslag.

6. Ska det vara minskad moms på cirkulära produkter och tjänster?		Kommentarer
V	Vet ej/har inte tagit ställning	
C	Nej	Ser hellre enhetlig moms för att undvika gränsdragningsproblematik, snedvriden konkurrens och ökad byråkrati. Ser hellre tvingande kvotplikter, bättre förutsättningar för delningsekonomi, utvecklad konsumentinformation och utvecklad grön skatteväxling.
KD	Nej	Nej, momsen bör vara så enhetlig som möjligt.
M	Vet ej/har inte tagit ställning	Vi har inget sådant förslag idag. För närvarande ser vi hellre krav på ökad inblandning av återvunnet material i nya produkter.
L	Vet ej/har inte tagit ställning	Detta kräver en grundlig analys. Vi accepterar i vårt budgetförslag regeringens föreslagna momssänkning på reparationer.
S	Nej	Cirkulära produkter och tjänster är nödvändiga för att mer hållbart samhälle, det innebär emellertid inte att de bästa lösningarna för att öka den cirkulära ekonomin finns inom skattesystemet. Skatteinkomster behövs för att finansiera våra gemensamma åtaganden. // miljö- och klimatåtgärder
MP	Ja	I förslaget till budget från regeringen finns det med en sänkning av momsen på reparationer av cyklar, kläder, skor, tyg och lädervaror.

Utvärdering:

0 p: Ej svarat / ej tagit ställning

0,5: Ja / Nej + ej så utvecklat svar

1 p: Ja / Nej + genomarbetade svar

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
6. Ska det vara minskad moms på cirkulära produkter och tjänster?	0	1	0.5	0	0	0.5	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan, men också på om de har tagit ställning i frågan eller ej. Har de tagit ställning och motiverat varför har de fått högre poäng än om de som inte tagit ställning eller ett genomarbetat svar.

7. Ska återbrukade eller begagnade produkter undantas helt från kemikalieskatt?		Kommentarer
V	Ja	Undantas eller ekonomiskt kompenseras.
C	Ja	När Centerpartiet hade ett budgetsamarbete med regeringen påtalade vi flertalet gånger att begagnad elektronik skulle undantas helt från kemikalieskatten, just i syfte att gynna en mer cirkulär ekonomi. Det är en linje vi kommer fortsätta driva för miljöskatter som får ett felaktigt utfall.
KD	Ja	Ja, även om vi helst skulle se att kemikalieskatten helt avskaffades så borde åtminstone återvunna produkter ges ett presumtionsundantag.
M	Vet ej/har inte tagit ställning	Vi vill utreda möjligheten att ta bort kemikalieskatten på begagnad elektronik. eftersom nuvarande skatt gör det omöjligt att vara miljömedveten och återbruka.
L	Ja	Ja, det är i linje med vår politik. Det är det initiala beslutet att använda kemikalien som ska påverkas genom en förorenaren-betalar-princip. Att produkten säljs en andra gång har ingen ytterligare miljöpåverkan, utan är i stället positivt enligt tanken om cirkulär ekonomi.
S	Nej	Det förekommer en del missuppfattningar om hur kemikalieskattesystemet fungerar. Det finns redan i dag flera olika sätt för företag att säkerställa att begagnad elektronik inte beskattas. Det finns till exempel ett undantag för sådana varor som skattskyldighet tidigare har inträtt för.
MP	Ja	Miljöpartiet vill att återbrukade och begagnade produkter ska bli billigare medan nya produkter ska bli dyrare. Att undanta dem från kemikalieskatt är ett steg i denna riktning. Det är dessutom rimligt att så är fallet givet att skatten redan betalats en gång, när varan sålts som ny.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
7. Ska återbrukade eller begagnade produkter undantas helt från kemikalieskatt?	1	1	1	0.5	1	0.5	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar, men i detta fall även på hur väl insatta i frågan de är.

8. Ska företag med cirkulära affärsmodeller få minskade arbetsgivaravgifter?		Kommentarer
V	Nej	Vi motsätter oss inte ekonomiska incitament men anser inte att det ska ske genom lägre arbetsgivaravgifter.
C	Nej	Tror inte detta är förenligt med EU-regler (statsstödet) att sänka AGA för en särskild bransch. Centerpartiet har länge och framgångsrikt drivit på för sänkta AGA för unga, vilket kan omfatta många SME:er och unga entreprenörer. Tror mer på effektiv grön skatteväxling och andra styrmedel.
KD	Nej	Att reducera arbetsgivaravgifterna i styrande syfte har tyvärr visat sig vara ett ineffektivt sätt att främja en sak. Vi väljer därför att inte gå fram med den metoden.
M	Vet ej	Vi har inget sådant förslag idag.
L	Nej	
S	Nej	Arbetsgivaravgifter tas ut för att finansiera våra socialförsäkringssystem, detta behov försvinner inte av genom att fler och fler företag inför cirkulära affärsmodeller.
MP	Ja	Ja på ett ungefär. Miljöpartiet driver en grön skatteväxling som innebär att skatten höjs på miljöförstörande verksamheter och jungfruliga naturresurser och sänks på arbete.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
8. Ska företag med cirkulära affärsmodeller få minskade arbetsgivaravgifter?	0.5	0.5	0.5	0	0.5	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

9. Ska cirkulär ekonomi integreras i läroplanen?		Kommentarer
V	Vet ej	
C	Delvis	Vi ser det som ett stort ingrepp att ändra läroplanen från centralt politiskt håll och anser att dagens innehåll är nogt avvägt och miljötungt. Istället kontinuerligt kompetensutvecklas den svenska lärarkåren och ge goda möjligheter att ta del av aktuell forskning och kunskap kring cirkulär ekonomi.
KD	Ja	I delar som är relevanta kan det vara meningsfullt.
M	Vi har inget sådant förslag idag.	
L	Är integrerat.	Den är sedan länge en väl integrerad del. Det som behövs nu är framförallt produkter som är gjorda för att hålla, för att repareras och för att återvinnas. Det är inte kunskapen som brister.
S	Vi anser att någon revidering av läroplanen är inte aktuell i nuläget. Regeringen har nyligen reviderat läroplanen ganska genomgripande och har inte börjat tillämpas ännu. Hållbarhet är ett perspektiv som genomsyrar läroplanen och återfinns både i skolans uppdrag, de övergripande kunskapsmålen och flera kursplaner t ex biologi, samhällskunskap och hem- och konsumentkunskap.	Vi anser att någon revidering av läroplanen är inte aktuell i nuläget. Regeringen har nyligen reviderat läroplanen ganska genomgripande och har inte börjat tillämpas ännu. Hållbarhet är ett perspektiv som genomsyrar läroplanen och återfinns både i skolans uppdrag.
MP	Ja	Miljöproblem och dess lösningar i sin bredd ska ingå i läroplanen, och cirkulär ekonomi är en del av det.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
9. Ska cirkulär ekonomi integreras i läroplanen?	0	0	1	0	0	0	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

Kommentar från utvärderarna: Flera partier har nämnt att cirkulär ekonomi finns i dagens läroplan men varken orden cirkulär, hållbar eller klimat finns i läroplanen idag, ej heller något om resurshushållning. Däremot nämns ordet miljö 30 gånger, men då främst gällande arbetsmiljö och ordet konsumtion nämns en gång. Så det finns mycket kvar att önska från dagens läroplan:

<https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr11-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet>

	10. Ska näringslivet kompetensutvecklas gällande cirkulär ekonomi?	Kommentarer
V	Ja	Alldeles utmärkt, men kostnaden för genomförandet av detta ska ligga på näringslivet. Rimligt att myndigheter medverkar i kunskapsuppbyggande delen.
C	Ja	Näringslivet som helhet, liksom andra samhällsbärande sektorer, behöver en kontinuerlig kompetensutveckling inom cirkulär ekonomi givet hur snabbt forskningen och utvecklingen går framåt. Bransch- och forskningsorganisationer gör redan mycket som gärna får växlas upp. Mer dialog med myndigheter.
KD	Nej	Nej, näringslivet får själv göra den bedömningen.
M	Nej	Vilken kompetensutveckling som näringslivet behöver vet näringslivet bäst. Svenska företag är säkerligen medvetna om vikten av kunskap om cirkulär ekonomi.
L	Vet ej	Det kommer näringslivet själva att ombesörja när det är lönsamt att återanvända och återvinna.
S	Ja	Näringslivet identifierar kompetensbrist som den stora utmaningen för industrins fortsatta klimatomställning. Efterfrågan väntas öka på tekniker, servicepersonal, ingenjörer för batterifabriker, vätgasanläggningar och nya fossilfria produktionsmetoder. Den socialdemokratiskt ledda regeringen har möjliggjort den gröna industriomställningen genom offensiva industrisatsningar så som Industrikivet, Klimatkivet och Gröna kreditgarantier. Nästa steg är att göra en satsning så att fler får rätt kompetens för den nya arbetsmarknaden. Därför föreslår regeringen ett nytt statligt finansierat kompetenslyft för klimatet, som ska främja näringslivets klimatomställning och omställningen till en cirkulär ekonomi. Satsningen uppgår till 100 miljoner kronor för 2022. Regeringen vill därefter avsätta ytterligare 100 miljoner per år under 2023 och 2024.
MP	Ja	Det är viktigt med kompetensutveckling i näringslivet. Sen är det också viktigt att minnas att många framåtlutade företag har en stor kompetens som de kan dela med sig av.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
10. Ska näringslivet kompetensutvecklas gällande cirkulär ekonomi?	1	1	0.5	0.5	0	1	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

11. Vilka stöd för SME:er bör införas för att de ska kunna ställa om till cirkulära affärsmodeller?	
V	Vi vill inrätta en grön statlig investeringsbank. En statlig grön investeringsbank kan också fylla det tomrum på kapital som många små och medelstora svenska miljöteknikföretag i dag upplever när de vill växa. Investeringsbanken bör bl.a. ha till uppgift att på affärsmässiga grunder utveckla dessa svenska miljöteknikföretag genom lånefinansiering till låg ränta. Vi är även öppna för att ett särskilt statligt investeringsstöd, utöver Klimatklivet, kan vara motiverat för att stödja cirkulära affärsmodeller.
C	SME:er är kritiskt viktiga aktörer i den cirkulära omställningen med tanke på att de utgör den överväldigande merparten av alla företag i Sverige. De stöd och den vägledning de kan behöva, och de styrmedel som tas fram, behöver anpassas jämfört med de allra största marknadsdominerande företagen som har mer resurser till förfogande och kan ta del av ny kunskap lättare. Centerpartiet har tidigare drivit frågor som särskilt riktar in sig på gröna SME:er som vi tror är fruktbara vägar framåt och som vi hoppas att Cradlenets nuvarande expertgrupp för SME:er tar med i sin slutrapport. Vi vill att det skapas fler industriparkeer och innovationskluster för grön teknik där det finns en grundläggande infrastruktur vilket erbjuder så kallade 'plug-and-play' lösningar så att varje enskilt företag inte själva behöver ombesörja bland annat bredband, el och VA-anslutning. För små och växande företag i synnerhet finns det en utmaning i att kunna demonstrera sin nya teknik och innovation så att de sprids till en större marknad och lockar potentiella investerare. Vi ser att det finns ett behov av fler testbäddar där nya lösningar kan demonstreras utan all den betungande reglering och tillsyn som gäller för etablerade tekniker. Här ser vi Nederländerna och deras egen nationella gröna giv som ett lyckat exempel att dra lärdom av. SME:er har även ett behov av att kunna haka på större processer och samverka med etablerade bolag som kan fungera som ett slags lokomotivföretag. Vi ser modellen Ignite Sweden som Tillväxtverket, Vinnova och Energimyndigheten ligger bakom som ett lovande koncept som vi gärna ser utvecklas och replikeras. Vi vill också att SME:er får bättre möjligheter att överkomma det som ibland benämns dödens dal, den fas som följer forsknings- och pilotfaserna när det finns stora investeringsbehov för att skala upp verksamheten. De kapitalbehov som föreligger är ofta för stora för de statliga bidrag som finns från exempelvis Vinnova, men för små för de stora investeringsbankerna. Det är ett slags marknadsmisslyckande där det kan vara befogat med kraftigare offentliga åtgärder i och med att stor potentiell samhälls- och miljönytta går förlorad, ofta till utlandet som har betydligt mer gynnsamma villkor och stöd för små lovande miljöentreprenörer. Vi anser därför att man bör utreda möjligheten att rikta en större del av det statliga riskkapitalet, genom exempelvis SamInvest, samt det statliga risktagandet mot gröna entreprenörer och teknikutvecklare. Även de strategiska innovationsprogram (SIP) som Vinnova, Formas och Energimyndigheten finansierar kan utvecklas för att fler lovande pilotprojekt ska kunna ta skalas upp till konkurrenskraftiga cirkulära affärsmodeller. Det vore också gynnsamt att stärka myndigheternas vägledning för SME:er att söka och ta del av den breda finansiering som finns inom EU:s olika fonder, då många mindre aktörer saknar den kapacitet och kunskap som behövs.
KD	Vi har inga förslag på aktuella stöd som ska införas för SME:er.
M	Vi har för närvarande inga förslag om stöd. Däremot vill vi se fler end of waste-kriterier och att regeringen ser över effekten av de styrmedel som har införts inte missgynnar svenska företag.
L	Inga särskilda
S	Vi tror på att förändrade upphandlingsregler för kommuner är en stark förändringsfaktor i att göra det lönsammare för SME- till stånd snabbare miljöstillståndsprocesser. Genom offentlig upphandling kan vi också stödja hållbart producerad mat och höja matkvaliteten i förskolor, skolor, äldreboenden och inom sjukvården samtidigt som vi stödjer livsmedelsföretag att bli cirkulära.
MP	Miljöpartiet vill utveckla Almis uppdrag till att fortsätta ge stöd till de mindre företagens omställning. I regeringens förslag till budget finns en satsning på ett kunskapslyft riktat till mindre företag som omfattar cirkulär ekonomi, klimat och digitalisering.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
11. Vilka stöd för SME:er bör införas för att de ska kunna ställa om till cirkulära affärsmodeller?	0.5	0.5	0	0	0	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

12. Vilka åtgärder bör införas för att konsumenter ska kunna göra cirkulära val?	
V	Vi anser att det behövs reglerande nationella krav på relevanta produkters reparationsmöjligheter, hållbarhet och återanvändning. För att i grunden nå en cirkulär ekonomi räcker det dock inte att stimulera konsumenter att göra medvetna val, det krävs genomgripande åtgärder som stärker producentansvaret.
C	Utveckla reklamationsrätten på vanligt förekommande produktgrupper i hushållet, inför rätt till reparation på detsamma. Garantitider ska följa med varan och inte köparen. Införa produktpass. Harmonisera miljömärkningar. Stärk delningsekonomin. Gör det lättare att sortera ut avfall och lämna in uttjänta produkter till återbruk och materialåtervinning.
KD	En ambitiös märkning som underlättar informerade konsumtionsval.
M	Först och främst måste ineffektiva åtgärder som missgynnar innovation och cirkulation tas bort. Plastpåseskatten är ett gott exempel på detta. I dess konstruktion likställer den fossilbaserade plastpåsar med de som har producerats av återvunnen eller biobaserad plast. Något som gör det olönsamt för en konsument att välja ett cirkulärt alternativ. Liknande konstruktionsfel återfinns i kemikalieskatten.
L	Framförallt behövs information i köpögonblicket genom standardiserade produktpass. Men det behövs också regelverk som gör att produkter håller, går att reparera och går att återvinna.
S	Vår nuvarande ekonomi tillåter konsumenter att köpa nytt än att reparera och underhålla produkter. Vi behöver bli bättre på att ta hand om det vi redan har. Därför har den Socialdemokratiska ledda regeringen föreslagit sänkt skatt för vissa reparationer.
MP	Det viktigaste är att få till styrmedel som påverkar utbudet och tillgängligheten till hållbara/ohållbara produkter. Det är också viktigt med ett stärkt konsumentskydd för cirkulära produkter och tjänster. Därutöver är det också viktigt med bättre information till konsumenter. Vi vill sätta stopp för Greenwashing och därigenom stärka konsumenternas rätt till korrekt information. Myndigheters tillsyn och verktyg ska stärkas så att företag som sprider felaktig produktinformation kan lagföras för falsk marknadsföring. Vi vill införa produktpass och märka ut särskilt miljöbelastande produkter och varor. Vi vill också göra det obligatoriskt att informera om flygresors klimatpåverkan i all reklam och vid köp av flygbiljett.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
12. Vilka åtgärder bör införas för att konsumenter ska kunna göra cirkulära val?	0.5	1	0	0.5	0.5	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

13. Vilka delar i EUs Circular Economy Action plan anser ni är viktigast för Sverige?	
V	Att vi får produktion och konsumtion av hållbara produkter. Det kräver åtgärder i hela ledet med krav på utformning av produkter så att de håller länge och styrmedel som minskar efterfrågan på jungfruliga råvaror och som stimulerar återanvändning, reparation, återvinning.
C	Vi ställer oss mycket positiva till handlingsplanen i sin helhet, det signalerar en viktig prioritering från EU-kommissionen och att de också ser cirkulär ekonomi som en central del i den bredare gröna given. Centerpartiet anser att så gott som alla delar av handlingsplanen är viktiga för Sverige, men vill särskilt lyfta fram förslaget om att utöka ekodesigndirektivet till fler produktgrupper. Kan vi påverka de val som görs redan i de allra första produktionsstegen finns det stora vinster att hämta när produkten långt senare ska återbrukas eller återvinnas. Vi ser gärna att livslängden på varor förlängs och att åtgärder tas för att motverka planerat åldrande. Vi är glada att detta blir en av handlingsplanens flaggskeppsfrågor. Vi ser också positivt på att potentialen i biobaserade insatsvaror lyfts upp särskilt och att denna handlingsplan ska kopplas till en motsvarande om bioekonomi – här har Sverige en stor potential att ta ledningen i omställningen bort från fossila råvaror.
KD	Det finns anledning att uppmärksamma ambitionen som uttrycks att höja målsättningarna för plaståtervinning. I Sverige händer nu mycket för att möjliggöra kemisk återvinning av plast och det är bra om EU också bidrar till höja takten i den här processen.
M	Att produkter ska vara enkla att återanvända, reparera och återvinna samt att tillverkningen utifrån återvunnet material ska öka. Införandet av så kallade internationella produktpass och krav på produktdesign samt livscykelanalyser är också viktigt.
L	Gemensamt regelverk i EU för produkter, även med mer sektorsvist fokus, är viktigast.
S	Eftersom upp till 80 procent av produkters miljöpåverkan avgörs under designfasen så ser vi att en breddning och utvidgning av eko-designdirektiven till att innefatta fler produkter skulle skapa en mer sammanhållen cirkulär ekonomi, både i Sverige men i även globalt.
MP	I sin plan tar Kommissionen viktiga steg framåt vad gäller att erkänna behovet av att hålla EUs konsumtion inom planetens gränser, att förändra konsumtionsmönster och minska konsumtionens ekologiska avtryck. Fokuset ligger dock fortfarande på produkter och produktion - här måste EU ta ytterligare steg framåt! Miljöpartiet vill se att kraftiga insatser för att minska utsläppen från just konsumtion tas. Viktigast i planen är fokuset på ekodesign och de förslag på åtgärder som lyfts fram om att utöka de ekodesignkrav som idag finns på energirelaterade produkter till andra produktgrupper. Men också att gå längre gällande krav på produkters hållbarhet, möjlighet att reparera och återanvända produkter samt produkters resurseffektivitet, och inte bara energieffektivitet.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
13. Vilka delar i EUs Circular Economy Action plan anser ni är viktigast för Sverige?	0.5	1	0	1	1	0.5	1	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

14. Vilka infrastrukturförändringar i samhället ser ni som viktigast för att accelerera övergången till cirkulär ekonomi i Sverige?	
V	Mer statligt stöd för att uppnå ett transporteffektivt samhälle och stärkt statligt stöd för hållbara transporter och personresor. Vi behöver i högre grad även använda livscykelanalyser både för produkter och tjänster (tex kollektivtrafikresor) samt att med statliga åtgärder stimulera ytterligare åtgärder för delningsekonomi.
C	Att vi har en infrastruktur som är modern och anpassad till dagens tekniska möjligheter är en förutsättning för att ställa om till en cirkulär ekonomi. För oss är det viktigt att både den fysiska infrastrukturen och lagstiftningen bidrar till ett resurseffektivt samhälle och att det är enkelt för såväl individer, företag och offentliga aktörer att agera miljösmart. Bland annat vill vi se satsningar för att utveckla återvinningsanläggningar i industriell skala, att insamlingen av avfall och uttjänta produkter får en högre sorteringsgrad redan vid insamlingstillfället (genom utbyggda producentansvarssystem som fysiskt möjliggör detta), och fler initiativ för att såväl svenska återvinningsanläggningar som de svenska VA-kollektiven ska vara utrustade med den senaste miljötekniken. Våra reningsverk måste i högre utsträckning börja betraktas som resursverk där fosfor, kväve och kalium tas till vara och återvinns. Även viktigt modernisera miljöbalken och effektivisera tillståndsprövningen.
KD	Återigen finns anledning att peka på målsättningarna för plast, att nå 100 procent materialåtervinning av plast. Utvecklingen just nu för att främja detta går mycket snabbt med plasstreturaffinaderier planerade och anläggningar som den mekaniskt sorterande i Brista.
M	Infrastrukturen för exempelvis biogas ligger idag efter. Om vi ska nå det nationella målet om 15 TWh biogas till 2030 behöver tillgången till ledningsnät öka, vilket politiken behöver göra sitt för att bidra till. Därtill efterfrågar flera aktörer en bättre infrastruktur för insamling av textilier.
L	Vi behöver underlätta cirkulära kedjor för att bli ännu bättre på att tillverka av återvunnet material, till exempel plaster av förnybar råvara. Mot konsument behöver vi sophämtning av källsorterat material vid bostäder, fler anläggningar som kan sortera blandade sopor och återbruksytor vid sopstationer. Det måste vara lätt att göra rätt.
S	Under 2021 utökar den socialdemokratiskt ledda regeringen "Industriklivet" så att stöd även kan ges till andra industriprojekt som på ett väsentligt sätt kan bidra till att nå klimatmålen, såsom biodrivmedel, plastreturaffinaderier, vätgasproduktion, återvinningsanläggningar och batteriproduktion. Breddningen knyter an till strategin för cirkulär ekonomi som bidrar till att nå miljö- och klimatmålen.
MP	Det beror på inom vilken sektor den cirkulära ekonomin behöver accelereras. - Vad gäller transporter är det viktigt med bildelning och utbyggnad av biogas. - Vad gäller livsmedel behövs en logistikkedja för att minska matsvinnet, från producent till bord. - Vad gäller byggsektorn behövs standardiseringar och att främja en nordisk marknad för återbruk av byggmaterial. - Vad gäller kläder, skor, elektronik och andra konsumtionsvaror måste det finnas lätt tillgängliga möjligheter att reparera antingen i verkstad eller digitala lösningar.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
14. Vilka infrastrukturförändringar i samhället ser ni som viktigast för att accelerera övergången till cirkulär ekonomi i Sverige?	0.5	1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

15. Sverige importerar och bränner mest sopor av alla länder i EU Hur anser ni att denna infrastruktur ska förändras för att kunna göra Sverige cirkulärt?	
V	Ökat producentansvar för återvinning och återanvändning för att minska sopmängd och åtgärder för att fasa ut import och begränsa sopförbränningen.
C	Vi tror i grunden på att internationell handel med avfall och återvinningsbart material kan vara en viktig del av en mer globaliserad cirkulär ekonomi. Sverige har i hög grad en komparativ fördel när det kommer till avfallshandling överlag men vill se minskad bränning genom bättre utsortering och materialåtervinning av både inhemskt och importerat avfall. Vi ser därför att avancerade anläggningar på industriell skala för utsortering och materialåtervinning av plast, textil och i framtiden elektronik utvecklas i Sverige så att vi kan plocka ut så mycket användbart material som möjligt och endast förbränna det som verkligen saknar framtida användningsområden. De infrastrukturförändringar som behövs sträcker sig därför från återvinningsstationer ute i kommunerna till de storskaliga anläggningar vi vill se fler av framöver. Kräver samtidigt lagstiftningsförändringar och bl.a. end-of-waste kriterier.
KD	En stor anledning till Sveriges stora andel förbränning handlar också om de sopor vi importerar, sopor som annars riskerat hamna på deponi. De delar i EU:s Circular Economy Action plan som motverkar deponin och verkar för att dessa länder upparbetar eget ansvar är väldigt viktiga i det hänseendet.
M	Många delar i den svenska avfallsförbränningen fungerar idag bra. Restprodukter som till exempel slaggrus sorterar ut och används som ersättning till naturgrus vid vägbyggen. Då ser vi snarare vikten av att materialavskiljning av svåråtervunna produkter förbättras, vilket vi vill ska utredas. Därtill vill vi avskaffa avfallsförbränningskatten då kraftvärmeverken som byggts de senaste åren hjälper till att bland annat avgifta kretsloppen. Sedan bör det tilläggas att alternativet till den svenska importen i många fall blir deponi i exportländerna, vilket är sämre ur hållbarhetssynvinkel. I Sverige blir soporna el och värme.
L	Vi anser att det är utmärkt att Sverige bränner andra länders sopor. I Europa deponeras fortfarande enorma mängder brännbart avfall vilket, förutom de lokala miljöproblemen detta innebär, läcker stora mängder metan. Ur klimatsynpunkt är det betydligt bättre om soporna importeras till Sverige och eldas. Med det sagt behöver det fossila innehållet i soporna elimineras. Ingenting ska tillverkas av fossila råvaror. För att göra det möjligt behöver återvinningen öka markant.
S	Skatt på förbränning av avfall syftar till att på lång sikt uppnå en mer resurseffektiv och giftfri avfallshandling, uppfyllande av målet att Sverige ska gå före på klimat- och miljöområdet och bli världens första fossilfria välfärdsland samt att Sverige senast 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. En skatt på avfallsförbränning gynnar återvinning och de företag som satsar på cirkulära affärsmodeller.
MP	Här finns inga genvägar. Det krävs stora satsningar på att optimera produkters design för att minska mängden avfall. Mycket av det som idag slängs kan återvinnas eller återbrukas på olika sätt, detta måste också utvecklas. Förbränning av material som orsakar miljöproblem ska så snart som möjligt förbjudas.

Utvärdering:

0 p: Ja, vill fortsätta bränna avfall.

0,5: Ej så utvecklat/svagt svar

1 p: Inte bränna + genomarbetade svar

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
15. Sverige importerar och bränner mest sopor av alla länder i EU - hur anser ni att denna infrastruktur ska förändras för att kunna göra Sverige cirkulärt?	0,5	0,75	0	0	0	0	0,75	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa. Vi har i denna fråga även poängsatt om deras svar går i linje med cirkulär ekonomi.

Kommentar från utvärderarna: I en cirkulär ekonomi ska resurserna recirkuleras och undvika att förstöras och endast en minimal del ska förbrännas för att avgifta samhället.

16. Hur anser ni att det ska mätas hur cirkulärt Sverige är idag?	
V	Vi avvaktar pågående analys om materialflöden och avfallsströmmar i Sverige. Vi har i dagsläget ingen bestämd uppfattning om hur analys på bästa sätt bör genomföras.
C	Vi anser det relevant att snarast ge ett regeringsuppdrag att se över hur ett holistiskt mått på cirkularitet kan tas fram för produkter och material, samt appliceras i Sverige. Befintliga initiativ, som C-måttet från RISE är lovande och viktiga då det tar hänsyn till både cirkularitet och ekonomiskt värde i olika materialflöden, vilket skapar incitament att bevara materialen även när de inte är av stor vikt eller densitet. Det arbete som Circularity Gap gör med att mäta och ranka länders cirkularitet är spännande och att lärdomar kan dras från de. Det vore värdefullt om Sverige mätte graden av cirkularitet i samhället mer brett med ett mått som tar hänsyn till såväl miljömässig, ekonomisk och social hållbarhet. Viktigt att måttet fångar in verkligheten, inte leder till ytterligare administration för företag och myndigheter, och utgör underlag till framtida policybeslut. Mer långsiktigt vore det önskvärt om ett mått kunde tas fram för hela EU men vi ser gärna att Sverige går före.
KD	Vi ser med spänning fram mot den rapport som RE:Source planerar att släppa under början av 2022, de utgår circularity gap:s metodik.
M	Moderaterna anser att en internationell standard för detta bör utvecklas.
L	Mätningen bör ske genom att specifika mätetal tas fram för olika material. Behovet av cirkulära flöden är så väsensskilt för olika material, vilket gör att det inte är meningsfullt att slå ihop dem i ett samlat mätetal.
S	Det låter vi experter att bedöma. Vår roll som förtroendevalda politiker är att lyssna på forskarsamhället, näringsliv och civilsamhället för att sedan utforma och stifta lagar som tar hänsyn till en helhet kring olika politikområden.
MP	Det finns viss statistik men det behöver utvecklas genom uppdrag till SCB och genom indikatorer i miljömålssystemet.

Utvärdering:

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
16. Hur anser ni att det ska mätas hur cirkulärt Sverige är idag?	0.5	1	0.5	0.5	0.5	0.5	0.5	

Vi har baserat poängen på om de har svarat på frågan och om de har angett utförliga svar och har motiverat dessa.

17. Hur cirkulärt tror ni Sverige är idag i procent? (Se GAP-report www.circularity-gap.world)	
V	Det blir en gissning, cirka 10 procent.
C	Vi tror att Sverige dessvärre ligger relativt lågt om man ser till CGR-måttet, kring 15 procent vilket är över det globala genomsnittet på 8,6 procent men fortfarande alldeles för lågt. Dock är vi förhoppningsvisfulla att med rätt reformer, som införs så snart som möjligt, så har vi goda chanser att öka graden av cirkularitet så att vi når både de etappmål och slutmål vi önskar se.
KD	Svår fråga att besvara, men det är värt att tro vi är närmare Nederländernas 24,5 % än Norges 2,4 %.
M	Sverige ligger långt fram i omställningen, men mycket återstår att göra.
L	Det är inte ett relevant mått mot bakgrund av svaret till fråga 16.
S	Även om det görs många insatser av politik och näringsliv till att ställa om till en cirkulär ekonomi så tror vi att Sverige har en bit kvar. Den exakta procentsiffran låter vi forskare och experter att svara för.
MP	Vi har dessvärre en lång väg att gå.

Utvärdering:

Denna fråga är ej poängsatt då det är gissningar från partierna och det inte finns ett korrekt svar än.

18. Är det något annat ni vill tillägga?	
V	Se även våra ytterligare förslag om cirkulär ekonomi i vår motion Klimatkrisen: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/klimatkrisen_H9023277
C	Insatser för CE tenderar att spridas ut på olika myndigheter utan ett helhetsgrepp, vilket leder till att det cirkulära tankesättet inte genomsyrar alla politikområden. Vi vill se över möjligheten att upprätta en dedikerad expertmyndighet för cirkularitet och resurseffektivitet. Dess främsta uppdrag ska vara att utforma framtidens styrmedel för hur vi ska uppnå högre resurseffektivitet, tillsammans med näringslivet och akademien. Den skulle kunna ta över och ersätta delar av det som t.ex. NV, Keml och Boverket gör idag – dvs inte skapa ytterligare en myndighet och parallella processer. Likt klimatpolitiska rådet kan en specialiserad CE myndighet också säkerställa att cirkulära principer präglar all annan lagstiftning, vilket ökar omställningstakten i samhället. Det skulle bidra med ett viktigt helikopterperspektiv som saknas idag. Ska vi uppnå ett verkligt systemskifte behövs en central aktör som tar ett holistiskt grepp och fångar in sektorer som lantbruket och VA-infrastrukturen.
KD	Nej
M	Att skapa förutsättningar för ett resurseffektivt samhälle ligger högt upp på Moderaternas agenda. Politikens uppgift är att skapa goda förutsättningar för olika aktörer att ta ansvar för sitt avfall och värna principen om att förorenaren betalar. Med utgångspunkt i avfallshierarkin, helhetssyn och idén om en cirkulär ekonomi bör Sverige med kraft fortsätta omställningen till ett resurseffektivt samhälle.
L	
S	
MP	Det är glädjande att det politiska samtalet i allt större utsträckning har kommit att handla om att minska de klimatskadliga utsläppen. Det är dock absolut avgörande att resursperspektivet lyfts och prioriteras på samma sätt. Miljöpartiet är idag det enda parti som verkar vara intresserade av att lyfta frågan.

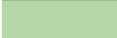

Riksdagspartiernas cirkulära ambitioner

Cradlenet & Cireko - november 2021

Utvärdering av enkätsvar

Parti	V	C	KD	M	L	S	MP	SD
Partiets cirkulär vision								
Nationellt mål för CE								
Prioritering av CE								
Politiska förslag inom CE								
Styrmedel för CE								
Minskad moms på CE tjänster och produkter								
Undantag från kemikalieskatten för återbrukade produkter								
Minskade arbetsgivaravgifter för företag med CE affärsmodell								
CE i läroplanen								
Kompetensutveckling inom CE för näringslivet								
Stöd till SME för implementering av CE affärsmodeller								
Åtgärder för att stimulera konsumenter till cirkulära val								
Viktiga delar av EU:s cirkulära plan								
Infrastrukturförändringar för att snabba på omställningen till CE								
Minskad avfallsförbränning								
Mäta CE								
Totalt poäng	9,25	13,75	7,75	7,25	5,75	7,5	11,75	-

Utvärdering och poängsättning utifrån enkätsvar:

Mycket starkt formulerat och/eller genomarbetat svar		är lika med 1 poäng
Ganska starkt formulerat och/eller genomarbetat svar		är lika med 0,75 poäng
Varken starkt eller svagt formulerat och/eller genomarbetat svar		är lika med 0,5 poäng
Ganska svagt formulerat och/eller genomarbetat svar		är lika med 0,25 poäng
Mycket starkt formulerat och/eller genomarbetat svar		är lika med 0 poäng